

Motion av Miljöpartiet de gröna om klimat, hälsa, mat och ekonomi

Danderyds miljöprogram slår fast att en långsiktigt hållbar utveckling ska främjas. Kommunen ska också vara en förebild och genom planering och beslut stimulera till och ge förutsättningar för en god miljö och en god hälsa för invånarna.

KLIMATET OCH MATEN

Allt fler av oss inser att vår egen livsstil har en destruktiv inverkan på vårt klimat. Vi förbrukar mer av jordens resurser än vad som är hållbart på sikt. För att jorden, vattnet och luften också i fortsättningen ska kunna ge oss det vi behöver måste vi minska vårt uttag av energi och inordna oss i ett mer ekologiskt kretslopp. **Hur** vi producerar, förädlar, transporterar och konsumerar mat är viktiga frågor i denna omställning. Genom god planering får vi möjlighet till lägre kostnader på både kort sikt och lång sikt.

Om kommunen ska vara en verklig förebild för invånarna fordras en mer **aktiv politik** för detta. Vid kontakt med köksansvariga i skolor och förskolor framkommer att viljan finns till mer klimatsmart mathållning men att kunskap fattas och i nuvarande läge blir det dyrare att handla ekologiska varor. Den upphandlade livsmedelsdistributören har närmast monopolställning men enheterna ser gärna att det skulle vara möjligt att köpa mer lokala varor.

Exempel på klimatsmarta åtgärder för skolor, förskolor, äldreomsorg och särskilda boenden:

- minska svinnet
- mindre kött på matsedeln
- bort med hel- och halvfabrikat, pulver och sötsaker
- laga mat från grunden med lokala och ekologiska råvaror
- mera årstidsbaserad mat - rotfrukter och baljväxter
- baka bröd
- sortera avfall
- mera egna odlingar

Dessa åtgärders pedagogiska betydelse kan inte underskattas. För de äldre är det särskilt viktigt med näringsrik mat och fler utspridda måltider eftersom undernäring är ett problem.

UPPHANDLING

Danderyds miljöplan säger: "Genom att ställa miljökrav vid upphandling och inköp kan stora miljövinster uppnås samtidigt som kommunen kan påverka utvecklingen av miljöfrågorna i ett större sammanhang".

I lagen om offentlig upphandling har kravformuleringen från och med 2010 ändrats från att man FÅR till att man **BÖR** ställa miljö- och sociala krav i offentlig upphandling. Det finns tre kravnivåer: *Basnivå* är där Danderyd befinner sig och innebär i stort att varorna är lagliga och giffria. *Avancerad nivå* ställer högre krav på ekologisk och etisk produktion, färre tillsatser m.m. *Spjutspetsnivå* avser bästa tillgängliga teknik och om denna används ligger man i framkant och påverkar utvecklingen.

En kommunal upphandling utifrån lägsta inköpspris leder till att bara stora leverantörer med stora kvantiteter och rationell logistik har en chans att vinna upphandlingsavtalen. I Danderyd har Servera närmast monopolställning sedan många år. Ur ett miljöperspektiv är det önskvärt att fler små, lokala och ekologiska matproducenter kan delta i upphandlingarna. Det gäller att inte enbart utgå från priset på den slutliga varan utan även att värdera upphandlingen utifrån en **livscykelkostnadsanalys** med hänsyn till vad varan kostar att producera, förädla och transportera. I andra kommuner har kostnaderna blivit lägre när man gått förbi grossistledet, vilket dessutom gynnat mindre lokala företags möjligheter att delta.

Vad som krävs är alltså en analys av vad (den lokala) marknaden har att erbjuda och sedan bjuda in till en selektiv urvalsupphandling där många aktörer kan delta. Läs vad regeringens Miljöstyrningsråd rekommenderar i länken www.msr.se/sv/upphandling. Där finns också länkar till kommuner som kan fungera som goda exempel.

Förutsättningar för att fler små matproducenter ska kunna leverera till kommunens enheter:

- att kommunen använder e-handel
- att det finns en gemensam distributionscentral
- att transporter upphandlas separat

TRANSPORTER

Småskaliga matproducenter klarar inte att transportera små leveranser till alla enheter i kommunen. Därför behövs en sambandscentral där alla varor samordnas och körs ut gemensamt. Transporttjänsterna måste därför upphandlas för sig. Det har visat sig vara effektivt både ur ekonomisk och ur miljömässig synvinkel. Halmstad visade att transportererna halverades med denna hantering:

halmstad.se/resortrafik/aktuellaprojekt/handlingsprogramforhallbaratransporter.4032.html

Köksansvariga anger att upppackning av varor och tillvaratagande av emballage tar mycket av deras tid. Om detta arbete istället ingår i den upphandlade transporttjänsten blir det mer tid över till att baka bröd eller steka köttbullar. Man kan också tänka sig att transportererna sköts av sociala företag där arbetskraften utgörs av människor med svårigheter att delta i den ordinarie arbetsmarknaden.

SAMMANFATTNING

Miljöplanen uppmanar oss att agera utifrån hälsoekonomiska argument. Miljöpartiet har i denna motion försökt anlägga ett helhetsperspektiv med aspekt på mathantering och en färdriktning i motionens anda kräver ett stegvis införande:

- samla köksansvariga och andra auktoriteter för rådslag om mat
- upprätta ett kostpolitiskt program - en matpolicy/matvision utifrån ett klimatperspektiv
- analysera och studera, upprätta tidsplaner
- utdela miljöanslag och genomför ev. pilotprojekt
- utbilda köksansvariga och måltidspersonal i klimatsmart matlagning
- bjud in lokala företagare till upphandlingsforum
- upphandla visst sortiment i steg 1, utöka årsvis
- upphandla transport separat, upprätta gemensam distributionscentral
- bjud in medborgarna till seminarier, diskussionsmöten och kampanjer

Nya **Miljönämnden** i Danderyd borde kunna ha en nyckelroll i att föra denna process framåt.

Miljöpartiet de gröna uppmanar fullmäktige att med hänvisning till ovanstående uppdra åt berörda organ

- att anordna seminarium/rådslag om mat, upphandling och transporter utifrån ett hälso- och klimatperspektiv, där köksansvariga, politiker, tjänstemän, sakkunniga och medborgare (barn, föräldrar, äldre, anhöriga) får ta del av föredrag, delta i diskussioner och ge förslag
- att med rådslag och inhämtad kunskap som grund, i relevanta grupperingar, upprätta ett kostpolitiskt program för kommunen
- att utbilda kockar och måltidspersonal i klimatsmart matlagning
- att inför nästa upphandling som sker i augusti 2013 ha påbörjat en förändring mot en ur klimatsynpunkt långsiktigt hållbar utveckling av mat, upphandling och transporter i kommunen

Danderyd 2011-10-20

Ninnie Oké

Mikael Adersteg